درد که به سراغ آدمی می‌آید، او را به دنبال طبیب و درمان می‌کشاند. او به هر جا که می‌تواند سر می‌زند تا مرهم و دوایی برای دردش بیابد. به دنبال نسخه‌ای شفابخش می‌گردد تا حالش را بهبود بخشد و درد را از خانه جسم و روحش بیرون کند؛ آن‌وقت است که نام آن‌ها به میان می‌آید، کسانی که حکایت پیشه‌شان نقل امروز و دیروز نیست، به روزهای دور برمی‌گردد، به روزگاری که طبیبانی بزرگ چون «ابوعلی‌سینا» با تلاش بسیار راه درمان انواع دردها و رنج‌ها را می‌یافتند و با آمیختن انواع گیاهان به هم معجونی شفابخش برای التیام دردها و رنج‌ها به دست می‌آوردند. به روزگاری که دانشمند بزرگ «زکریای رازی» نام آن‌ها را برای همیشه در دفتر تاریخ به ثبت رساند. آن‌ها آن‌قدر دردهای آدمی را تسکین بخشیده‌اند و مرض جان و روان را شفا داده‌اند که برای بزرگداشت مقامشان و قدردانی از تلاششان روزی از تقویم به نام آن‌ها نامگذاری شده است؛ روزی به نام داروساز. دکتر«زهرا سادات کرباسی» بانوی جوان داروسازی است که نه تنها با داروهای ساخت بشر آشناست و از آن‌ها برای درمان بیماران بهره می‌گیرد بلکه به داروخانه‌ای پر از نسخه‌های شفابخش دست یافته که در التیام‌بخشی آن‌ها ذره‌ای تردید وجود ندارد. اوحافظ کل آیات قرآن است، آیاتی که هر کدام به منزله دارویی شفابخش است و می‌تواند تمامی امراض جسم و روح بشر را درمان کند... با ما همراه باشید تا پای گفت‌وگوی این بانوی داروساز حافظ قرآن با هفته‌نامه زن‌روز (از گروه مجلات موسسه کیهان) بنشینیم و روایت زندگی‌اش را بشنویم.

به بهانه روز داروساز

گفتگوی صمیمانه با دکتر «زهرا سادات کرباسی»
داروساز و حافظ کل قرآن کریم

داروخانه‌ای پُر از نسخه‌های شفابخش

فاطمه اقوامی

فرناز بهشتی

■ در ابتدای گفتگو خیلی کوتاه «زهرا سادات کرباسی» را معرفی کنید.

بنده مرداد ماه سال ۱۳۶۵ به دنیا آمدم. حافظ کل قرآن، قاری و تا حدود کمی هم مفسر آیات وحی هستم و مدرک بین‌المللی حفظ قرآن دارم. در رشته داروسازی تحصیل کردم و موفق به اخذ مدرک دکترا از این رشته شدم. دارنده مدرک کارشناسی در رشته علوم قرآن و حدیث، در سال ۹۶ توانستم رتبه ۱۲ کنکور کارشناسی ارشد را به دست آورم و در حال حاضر هم در مقطع کارشناسی ارشد رشته روان‌شناسی بالینی مشغول به تحصیل هستم. در زمینه نویسندگی و پژوهشگری فعالیت دارم. خوشنویسی، مداحی و سخنوری از دیگر کارهایی است که به آن می‌پردازم.

■ ارتباط‌تان با قرآن از چه زمانی شروع شد؟

در دوران کودکی بچه منضبط و باهوشی بودم البته به موقع هم مثل بقیه بچه‌ها شیطنت و بازیگوشی داشتم. از همان سنین پایین به فعالیت‌های قرآنی علاقه‌مند بودم و به صورت جسته گریخته در این زمینه‌ها فعالیت می‌کردم اما تقریبا از ۱۰ سالگی با فراگیری قرائت و مفاهیم قرآن کمی جدی‌تر وارد این عرصه شدم. با قرائت و مفاهیم مسیرم را آغاز کردم چون آن زمان هنوز خیلی حفظ قرآن مورد توجه نبود و در این زمینه کار زیادی انجام نمی‌شد تا این‌که در سن ۱۵ سالگی تصمیم گرفتم قرآن را حفظ کنم و به لطف خداوند و ائمه اطهارعلیهم‌السلام در این زمینه موفق شدم و توانستم در مدت ۶ ماه و نیم کل قرآن را به همراه ترجمه و تفسیر حفظ نمایم.

■ چرا تصمیم گرفتید قرآن را حفظ کنید؟

به نظرم اگر کسی بخواهد به موضوعی خاص تسلط پیدا کند، بهترین راه حفظ آن است. این مسئله درباره قرآن هم صدق می‌کند. هر چه بیشتر با معارف قرآنی آشنا شویم به این نتیجه خواهیم رسید که ما بهره کمی از این اقیانوس بیکران برده‌ایم و نیاز به تدبر بیشتری در آن داریم. من ترجیح دادم برای قدم برداشتن در این مسیر ابتدا به سراغ حفظ قرآن بروم و آیات قرآن در روح و جانم اثر بگذارد تا بتوانم بهتر در آن تدبر کنم. حفظ قرآن زمینه بسیار خوبی برای تدبر در آیات آن را فراهم می‌کند.

■ با توجه به این زمینه، چطور شد که از رشته داروسازی سردرآوردید؟

من از دوره راهنمایی به این رشته علاقه زیادی داشتم. زمانی که موفق به حفظ قرآن شدم، احساس کردم خدا با آیه‌های کتابش روح من را شفا داده است، بنابراین مصمم‌تر شدم رشته‌ای برای تحصیل انتخاب کنم که در آن شفابخشی وجود دارد تا بتوانم با استفاده از علم نوین و آیات قرآن بیماران را شفا دهم. در حال حاضر هم زمانی که می‌خواهم دارویی درست کنم یا هر وقت وارد داروخانه می‌شوم همان ابتدای کار آیه ۸۲ سوره اسراء را می‌خوانم که خداوند می‌فرماید:«وَنُنَزِّلُ مِنَ الْقُرْآنِ مَا هُوَ شِفَاءٌ وَ رَحْمَه لِلْمُؤْمِنِينَ...» (و ما آنچه مایه شفا و رحمت است برای مؤمنان از قرآن نازل می‌کنیم) و واقعا عقیده دارم قرآن یک موجود شفابخش است. یک موجود ملکوتی و زنده است که از عالم غیب بر بشر نازل شده تا باعث شفای روحی و جسمی او شود.

هم‌چنین بعد از حفظ قرآن به این نتیجه رسیدم که حافظ قرآن همیشه مشاوری همراه خودش دارد. علت اصلی این‌که در حال حاضر مشغول تحصیل در رشته روان‌شناسی هستم، همین مسئله بود چرا که احساس کردم قرآن به عنوان یک مشاور است و من می‌توانم از آموزه‌های آن برای مشاوره دادن به بیمارانم استفاده کنم.

■ کمی از رشته داروسازی برایمان بگویید.

به نظر من رشته داروسازی کامل‌ترین رشته پزشکی است. یعنی شما درباره تمام آناتومی بدن، بیماری‌هایی که ممکن است برای اعضای مختلف بدن به وجود بیاید، داروهای مختلفی که می‌توان برای بیماری‌های گوناگون تجویز کرد و همچنین اطلاعات کامل در مورد این دارو مطالبی به دست می‌آورید و کلا در تمام زمینه‌های پزشکی اطلاعات زیادی را دریافت می‌کنید اما متأسفانه در ایران به این رشته آن‌طور که باید بها داده نمی‌شود. آن جایگاهی که در شأن یک داروساز و در کشورهای دیگر به او می‌دهند، اینجا وجود ندارد. این رشته با وجود این‌که بسیار شیرین است، رشته سنگینی محسوب می‌شود. هم شامل دروس حفظی است و هم دروس تحلیلی. شما به عنوان یک داروساز باید بتوانید خیلی خوب تحلیل کنید که مثلا علت فلان مشکل شخص چیست تا بتوان بهترین دارو را تجویز کند.

چند وقتی است این مسئله در جامعه پزشکی مطرح شده که داروپزشک جایگزین داروساز شود که به نظرم کار بسیار قشنگی است اما این مسئله نیازمند این است که داروخانه‌های کشور تحت کنترل بیشتر و دقیق‌تری قرار گیرند تا افرادی که به صورت تجربی کار در داروخانه را یاد گرفته‌اند با شخص داروساز اشتباه گرفته نشوند. این کار نیازمند این است که مردم با این موضوع آشنا شوند که در هر داروخانه فقط یک پزشک داروساز حضور دارد و سؤالات دارویی و پزشکی خود را فقط باید از این شخص بپرسند نه از پرسنل دیگری که در داروخانه کار می‌کنند. کاش داروسازان در ایران به جایگاهی مشابه جایگاه داروسازان سایر کشورها برسند و پزشکان نیز در پروسه درمان بیمار، دکتر داروساز را همراه خود کنند و از مشاوره‌های دارویی و اطلاعات بالای او نیز بهره ببرند. البته متأسفانه به طور کلی پزشکی در ایران وضعیت مطلوبی ندارد از این جهت که در برخی موارد پول حرف اول را می‌زند و بعضی از افراد با پرداخت پول در رشته‌های پزشکی تحصیل می‌کنند که این مسائل واقعا به جامعه پزشکی ما صدمه می‌زند.

> **خداوند به طور مستقیم در سه آیه، قرآن را شفا و دارو معرفی می‌کند، منتها این دارو تفاوت‌های اساسی با داروهای ساخت بشر دارد، اول اینکه تاریخ مصرف و انقضا ندارد. اگر از داروی قرآن کمتر استفاده شود باز هم به همان میزان اثرگذار است، از داروی قرآن هر چه بیشتر مصرف شود، نور علی نور و هدایت روی هدایت است ولی در مورد داروهای ساخت بشر در صورت استفاده بیشتر، فرد دچار سوءمصرف می‌شود، اما مهم‌ترین مسئله درباره داروی قرآن این است که پزشکی که داروی قرآن را تجویز کرده خداوند است.**

مسئله دیگری که در بحث داروسازی مهم است و من به خاطر آن رشته داروسازی را انتخاب کردم اهمیت کار تحقیقاتی در این رشته است که متأسفانه به این مورد هم در کشورمان کم توجه می‌شود. من برای پایان‌نامه دکترا ۸ آنتی‌بیوتیک گیاهی درست کرده بودم که اگر امکانات و بودجه بود می‌توانستم آن‌ها را وارد مرحله ورود به بازار کنم منتهی چون بودجه فراهم نیست و دانشجو باید خودش هزینه را متقبل شود این موارد از دور خارج می‌شوند. چه بسیار دانشجویانی هستند که خروجی پایان‌نامه دکترای آن‌ها به ساخت دارو یا تشخیص یک بیماری خیلی مهم که درمان آن هم ذکر شده، منتج می‌شود ولی به خاطر عدم بودجه، در همان مرحله پایان‌نامه می‌ماند.

■ با توجه به این‌که در آیات قرآن، از قرآن به عنوان شفا ذکر شده، به نظر شما به‌عنوان کسی که هم در حوزه داروسازی فعالیت دارد و هم حافظ قرآن است، چه ارتباط و تفاوتی بین داروی قرآن و داروهای ساخت بشر وجود دارد؟

خداوند به طور مستقیم در سه آیه ۸۲ سوره اسرا، ۵۷ سوره یونس و ۴۴ سوره فصلت، قرآن را شفا و دارو معرفی می‌کند. منتها این دارو تفاوت‌های اساسی با داروهای ساخت بشر دارد. اول اینکه تاریخ مصرف و انقضا ندارد. اگر از داروی قرآن کمتر استفاده شود باز هم به همان میزان اثرگذار است، برخلاف داروهای ساخت بشر که اگر کمتر از مقدار توصیه شده مصرف شود، هیچ اثری ندارد. از داروی قرآن هر چه بیشتر مصرف شود، نور علی نور و هدایت روی هدایت است ولی در مورد داروهای ساخت بشر در صورت استفاده بیشتر، فرد دچار سوءمصرف می‌شود اما مهم‌ترین مسئله درباره داروی قرآن این است که پزشکی که داروی قرآن را تجویز کرده خداوند است. کسی که انسان را آفریده و از تمام ریزه‌کاری‌های وجود او چه از لحاظ جسمی و چه روحی آگاه است و مطمئناً چیزی تجویز نمی‌کند که کوچکترین خدشه‌ای به طبیعت واقعی انسان وارد کند ولی در مورد داروهای ساخت بشر این نکته وجود دارد که چون علم تجربی نقص دارد، هر زمان که می‌گذرد داروی بهتری جایگزین داروهای قبلی می‌شود.

داروهای ساخت بشر هر کدام عوارض جانبی خاص و موارد مصرف محدودی دارد اما در مورد قرآن این‌طور نیست، نه عارضه جانبی تا به حال برای قرآن تشخیص داده شده و نه موارد مصرف آن محدود است.

■ آیا در مجامع علمی ما از دستورات قرآنی در جهت درمان بیماری‌ها بهره گرفته می‌شود؟

متأسفانه من تا به حال ندیدم. طبق نظر ائمه علیهم‌السلام درمان بیماری‌ها شامل سه مرحله هست. اول خواندن ادعیه و اذکار و آیات قرآن برای درمان بیماری‌های روحی و جسمی. دوم توسل به خداوند و ائمه اطهارعلیهم‌السلام و سوم درمان با داروهای طبی یعنی مراجعه به پزشک و کادر پزشکی برای درمان است. این‌ها باید در کنار هم باشند تا درمان بیماری‌ها به بهترین نحو به انجام برسد. اما با کمال تأسف ما در خیلی از موارد دو مورد اول را نادیده می‌گیریم. بارها اتفاق افتاده که وقتی بیماری برای گرفتن دارو به داروخانه مراجعه می‌کند، من در کنار دادن داروی تجویزی به او، می‌گویم فلان کار قرآنی را هم انجام بده ولی با کمال تأسف در اکثر موارد برخورد خوبی مشاهده نمی‌کنم چون در جامعه ما جا نیفتاده که آن سلسله مراتبی که عرض کردم باید رعایت شود. اگر این اتفاق می‌افتاد مطمئناً هم بیماری‌ها سریع‌تر بهبود پیدا می‌کرد و هم بیماری‌ها خیلی کمتر می‌شد.

در حال حاضر در بسیاری از کشورهای آمریکایی و اروپایی از قرآن برای درمان بیماری استفاده می‌کنند. در این کشورها از آموزه‌های قرآنی نه تنها در زمینه بیماری‌های روحی مثل افسردگی و فوبیاهای مختلف بلکه در جهت درمان بیماری‌های جسمی بهره گرفته می‌شود حتی آن‌ها از این آموزه‌ها در جهت بهبود معلولیت‌های جسمی، درمان انواع بیماری‌های خود ایمنی، کاهش درد زایمان و دردهای قبل از عمل جراحی و... استفاده می‌کنند. قرآن درمانی (استفاده از قرآن جهت درمان بیماری‌ها) در کشورهای غیر مسلمان در حال رواج است. در ایران هم نمونه‌های انگشت‌شماری کار انجام شده اما به‌عنوان یک کشور مسلمان بسیار کم است. من وقتی تحقیقات کشورهای خارجی در مورد آیات قرآنی و استفاده از آن‌ها در شفابخشی بیمارانشان را می‌بینم به یاد این سخن حضرت علی‌علیه‌السلام در نهج‌البلاغه می‌افتم که فرموده‌اند: «الله الله فِي القُرآن لا يَسبِقُكُم بالعَمَلِ بِهِ غَيرُكُم/ خدا را خدا را درباره قرآن، نباید که دیگران در عمل به آن از شما پیشی جویند» که متأسفانه مشاهده می‌کنیم چنین اتفاقی رخ داده است.

■ مطمئناً همه آیات قرآن دلچسب وشیرین هست اما آیا آیه‌ای هست که بیشتر از بقیه مورد توجه شما قرار گرفته و در ذهن شما حک شده باشد؟

در جای جای زندگی آیات مختلفی به ذهنم می‌آید اما آیه ۶۲ سوره یونس خیلی آرامم می‌کند. در این آیه خدا می‌فرماید: «أَلَا إِنَّ أَوْلِيَاءَ اللَّهِ لَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ» (آگاه باشید دوستان خدا نه ترسی بر آن‌ها هست و نه اندوهگین می‌شوند.) یعنی آنان از حوادث آینده نمی‌ترسند و به انواع فوبیاهایی(ترس‌ها) که در جامعه امروزی زیاد شده و در مباحث روانشناسی و پزشکی به آن اشاره می‌شود، دچار نمی‌شوند. در قسمت دوم می‌فرماید «و لا هم یحزنون» یعنی آن‌ها گرفتار افسردگی‌های مختلف هم نمی‌شوند. البته منظور این نیست که اولیای خدا مشکلی ندارند بلکه آن‌قدر ارتباطشان با خالقشان زیاد است که اگر مشکلی هم برایشان پیش آید با توکل و راهکارهایی که خداوند به آن‌ها نشان داده سریع آن مشکل را حل می‌کنند. این آیه خیلی به من آرامش می‌دهد چرا که آن را به این حدیث پیامبر اکرم‌صلی‌الله‌علیه‌وآله‌و سلم ربط می‌دهم که فرموده‌اند: «حافظان قرآن، دوستان خداوند هستند.» پس حافظان قرآن هم نه ترسی بر آن‌هاست و نه اندوهگین می‌شوند.

آیه دیگر آیه ۱۷ سوره انعام «وَإِنْ يَمْسَسْكَ اللَّهُ بِضُرٍّ فَلَا كَاشِفَ لَهُ إِلَّا هُوَ وَإِنْ يَمْسَسْكَ بِخَيْرٍ فَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ» (و اگر خدا به تو زیانی برساند کسی جز او برطرف‌کننده آن نیست و اگر خیری به تو برساند پس او بر هر چیزی تواناست) یعنی اگر خدا بخواهد اتفاقی می‌افتد و اگر نخواهد همه آدم‌های روی زمین هم جمع شوند نمی‌توانند کاری کنند. پس از سختی‌های روزگار و اتفاقاتی که می‌افتد نباید اندوهگین شد چرا که اگر توکل انسان به خداوند باشد و دستورات او را اجرا کند، خدا او را از فرش به عرش می‌رساند.

■ در حال حاضر مشغول چه فعالیت‌هایی هستید و چطور بین آن‌ها توازنی برقرار می‌کنید تا در کنار هم بتوانید آن‌ها را به انجام برسانید؟

در حال حاضر هم در داروخانه مشغول فعالیت هستم و هم در مرکز آموزش قرآن حرم حضرت عبدالعظیم علیه السلام و سه مرکز قرآنی دیگر برای سنین و اقشار مختلف جامعه قرآن تدریس می‌کنم. یکی، دو روز هم در سازمان غذا و داروی وزارت بهداشت برای قشر پزشک جامعه آموزش قرآن دارم. در کنار این‌ها تحصیل در رشته روان‌شناسی را هم دنبال می‌کنم.

بارها پیش آمده که شاگردانم هم از من این سؤال را پرسیده‌اند که من چطور همه این فعالیت‌ها را در کنار هم دنبال می‌کنم. به نظر من حفظ قرآن توفیقی هست که اگر بخواهی به آن برسی باید کارها را دسته‌بندی کنی. برخی از کارها مثل حفظ قرآن و فعالیت‌های قرآنی به صورتی است که اگر شما یک قدم برای آن برداری و یک ساعت برایش وقت بگذاری خداوند چند برابر به وقتت برکت می‌دهد. در آیه ۶۹ سوره عنکبوت آمده است: «وَالَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا وَإِنَّ اللَّهَ لَمَعَ الْمُحْسِنِينَ» (و کسانی که در راه ما کوشیده‌اند به یقین راه‌های خود را بر آنان می‌نماییم و در حقیقت خدا با نیکوکاران است) یکی از راه‌های تلاش در راه خدا فعالیت‌های قرآنی است. اگر کمی در راه قرآن وقت بگذاری، وقتت ارزش پیدا می‌کند و این چیزی است که من در زندگی خودم دیدم. من علاوه بر فعالیت‌هایی که اشاره کردم در فضای مجازی هم فعالیت قرآنی دارم و کانالی به عنوان حافظان وحی دارم که بیشتر از ده هزار نفر عضو دارد. مطالبی که در آن کانال می‌گذارم تمام مطالب تولیدی خودم هست و وقت زیادی برای تهیه آن‌ها صرف می‌کنم اما معتقدم وقتی قدمی در این زمینه برمی‌دارم خداوند قدم‌های زیادی را در زندگی برایم برمی‌دارد. حتی اگر یک نفر هم به واسطه آموزش‌های خودم متحول کنم، خیلی برایم ارزشمند است چرا که خداوند در سوره مائده آیه ۳۲ می‌فرماید: «...وَمَنْ أَحْيَاهَا فَكَأَنَّمَا أَحْيَا النَّاسَ جَمِيعًا...» هرکس یک نفر را زنده کند گویا کل انسان‌ها را زنده کرده است. امام صادق‌علیه‌السلام طبق این آیه می‌فرمایند: منظور از احیا کردن و زنده کردن یک انسان آموزش دادن به او و زنده کردن روحی و معنوی او نیز می‌باشد.

■ تا به حال در زمینه قرآن به چه عناوین و مدارجی دست پیدا کرده‌اید؟

من مدرک بین‌المللی حفظ قرآن و مدرک قرائت قرآن دارم و عناوینی را هم در مسابقات قرآنی به دست آوردم. البته قبل از اشاره به برخی از این عناوین باید به این نکته اشاره کنم که من زیاد علاقه‌مند شرکت در مسابقات قرآنی نیستم چرا که احساس می‌کنم شرکت در این مسابقات باعث می‌شود آرامشی که قرار است قرآن برایم به ارمغان بیاورد را از من می‌گیرد. برای همین فقط در حد تثبیت محفوظاتم در این مسابقات شرکت می‌کنم که نتیجه‌اش کسب عناوینی چون رتبه اول حفظ کل قرآن در مسابقات کشوری علوم پزشکی، رتبه دوم حفظ کل کشوری، رتبه دوم حفظ ۲۰ جزء کشوری، رتبه دوم حفظ کل و ۲۰ جزء در دوره‌های چهاردهم، پانزدهم، شانزدهم و هفدهم مسابقات قرآن و عترت، رتبه اول مفاهیم در سطح کشوری و... است.

■ جایگاه قرآن را در جامعه امروزی ما چطور می‌بینید؟

متأسفانه جایگاه قرآن در جامعه امروز ما جایگاه خوبی نیست. خداوند در آیه ۹۶ سوره اعراف می‌فرمایند:«وَلَوْ أَنَّ أَهْلَ الْقُرَى آمَنُوا وَاتَّقَوْا لَفَتَحْنَا عَلَيْهِمْ بَرَكَاتٍ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ وَلَكِنْ كَذَّبُوا...» (اگر مردم شهرها ایمان می‌آوردند و تقوای الهی پیشه می‌کردند قطعا برکات آسمان و زمین را بر آن‌ها نازل می‌کردیم ولی آیات ما را تکذیب می‌کنند.)

■ به نظر شما به عنوان یک خانم حافظ قرآن که از نظر علمی هم در رتبه خوبی قرار دارید، یک انسان موفق چه ویژگی‌هایی باید داشته باشد؟

خداوند در سوره قصص و یوسف به مشخصات حضرت موسی علیه السلام و حضرت یوسف علیه‌السلام اشاره می‌کند و همچنین در آیات دیگر قرآنی از اعطای حکمت و علم در کنار یکدیگر به‌عنوان نعمتی والا یاد می‌کند که آن را به پیامبران و بندگان برجسته خویش خواهد داد. در آیه ۱۴ سوره قصص آمده است: «وَلَمَّا بَلَغَ أَشُدَّهُ وَاسْتَوَى آتَيْنَاهُ حُكْمًا وَعِلْمًا وَكَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ» (و زمانی که به سن بلوغ رسید به او حکمت و علم دادیم و این چنین نیکوکاران را پاداش می‌دهیم.) به نظر من یک انسان برجسته کسی است که بتواند علم و تزکیه نفس را در کنار هم داشته باشد. یکی از رسالت‌های پیامبران هم همین بوده که در جای جای قرآن به آن اشاره شده و خداوند می‌فرماید: «وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَيُزَكِّيهِمْ» یعنی هم کتاب و حکمت را به شما آموزش دادم و هم تزکیه نفس را. یعنی این دو باید در کنار هم باشد. در سوره آل‌عمران هم یکی از مشخصات اولوالالباب یعنی صاحبان علم و دانشمندان این است که «الَّذِينَ يَذْكُرُونَ اللَّهَ قِيَامًا وَقُعُودًا وَعَلَى جُنُوبِهِمْ وَيَتَفَكَّرُونَ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ...» یعنی اولوالالباب کسانی هستند که خداوند را در همه حال یاد می‌کنند و در عین حال تفکر هم دارند. یعنی نه یاد کردن و ذکر به تنهایی کافی هست و نه تفکر به تنهایی. خیلی از دانشمندان هستند که الان به زندگی در مریخ دست پیدا کردند اما به توحید نرسیدند و حتی خداوند را هم قبول ندارند و یا حداقل سعی کند به گوشه‌ای از این مواهب دست پیدا کند ولی در کنار هم چون تزکیه نفس ندارند. خیلی از افراد هم هستند که دائما تسبیح در دست دارند و ذکر می‌گویند اما از لحاظ علمی واعتقادی آن اعتقاد واقعی را ندارند و ممکن است در مشکلات زندگی این عدم اعتقاد واقعی کار دستشان بدهد، به نظرم یک انسان موفق باید این دو را در کنار هم داشته باشد.

■ به عنوان سؤال آخر اگر بخواهید یکی از آیات قرآنی را به خوانندگان ما هدیه بدهید کدام آیه است؟

آیه ۵۷ سوره یونس که خداوند می‌فرماید: «يَا أَيُّهَا النَّاسُ قَدْ جَاءَتْكُمْ مَوْعِظَةٌ مِنْ رَبِّكُمْ وَشِفَاءٌ لِمَا فِي الصُّدُورِ وَهُدًى وَرَحْمَةٌ لِلْمُؤْمِنِينَ» (ای مردم به یقین برای شما از جانب پروردگارتان اندرزی و درمانی برای آنچه در سینه‌هاست و رهنمود و رحمتی برای گروندگان [به خدا] آمده است) قرآن یک موجود ملکوتی هست که خداوند از عالم غیب برای ما فرستاده و اگر خداوند نمی‌خواست حتی یک کلمه از آن را نمی‌توانستیم تلفظ کنیم. همان‌طور که در آیات مکرر سوره قمر می‌فرماید: «وَلَقَدْ يَسَّرْنَا الْقُرْآنَ لِلذِّكْرِ فَهَلْ مِنْ مُدَّكِرٍ» (و قطعا قرآن را برای پندآموزی آسان کرده‌ایم پس آیا پندگیرنده‌ای هست) حالا که خداوند قرآن را برای ما آسان کرده و موعظه و یک داروی بدون عارضه و شفادهنده فرستاده که هیچ طبیبی نمی‌توانست آن را تجویز کند بهتر است طبق آیه ۵۰ سوره ذاریات که می‌فرماید: «فَفِرُّوا إِلَى اللَّهِ...» به سوی خدا فرار کنیم و تمام نیات و اهداف خودمان را به سوی خدا قرار دهیم تا زندگیمان را رنگ خدایی بگیرد چرا که بهترین و زیباترین رنگ‌ها رنگ خدایی است. ان‌شاءالله که با دادن رنگ خدایی به زندگی‌هایمان بتوانیم قدمی مؤثر در زمینه ظهور حضرت مهدی‌عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف برداریم و جزو یاران واقعی ایشان باشیم. همان‌طور که در آیه ۱۳۸ سوره بقره خداوند می‌فرماید: «صِبْغَةَ اللَّهِ وَمَنْ أَحْسَنُ مِنَ اللَّهِ صِبْغَةً...»

> **من برای پایان‌نامه دکترا ۸ آنتی‌بیوتیک گیاهی درست کرده بودم که اگر امکانات و بودجه بود می‌توانستم آنها را وارد مرحله ورود به بازار کنم منتهی چون بودجه فراهم نیست و دانشجو باید خودش هزینه را متقبل شود این موارد از دور خارج می‌شوند. چه بسیار دانشجویانی هستند که خروجی پایان‌نامه دکترای آنها به ساخت دارو یا تشخیص یک بیماری خیلی مهم که درمان آن هم ذکر شده، منتج می‌شود ولی به خاطر عدم بودجه، در همان مرحله پایان نامه می‌ماند.**

مستندات اجرای سند ۲۰۳۰ در وزارت ارتباطات

الگوسازی با هدف تابوشکنی

■ سعید درویشی

هشتم اردیبهشت ماه امسال بود که همزمان با نام‌گذاری ۲۵ آوریل مصادف با پنجم اردیبهشت به نام «روز جهانی دختران در فناوری اطلاعات» از سوی اتحادیه بین‌المللی مخابرات، همایش «دختران در ICT» از سوی سازمان فناوری اطلاعات برگزار شد. همایشی که هدف آن «حمایت از توانمندسازی دختران با استفاده از ظرفیت‌های ICT» اعلام شده بود. بر اساس گزارش همایش، این مراسم در راستای سیاست‌های سازمان ملل بود که تمامی کشورهای عضو این سازمان باید تلاش کنند تا به اهداف و شاخص‌های توسعه پایدار با همکاری و تعامل با یکدیگر در سه سطح ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی دست یابند و سازمان ملل برای رسیدن به اهداف توسعه پایدار، ۱۷هدف کلان را تعیین و تصویب کرده که تمامی آژانس‌های تخصصی بین‌المللی مثل یونسکو موظف و متعهدند که راهبردهای میان‌مدت و بلندمدت خود را بر اساس آن تنظیم کنند.

از نکات مهم این همایش انطباق شکل و محتوای آن با سند ۲۰۳۰ است. از پوستر تبلیغی همایش بگیرید که از اهداف ۱۷ گانه ۲۰۳۰ سخن می‌گفت تا برگزاری پنل‌هایی با محوریت بررسی ظرفیت ICT در راستای عدالت جنسیتی و عدالت آموزشی.

این همایش درست چند روز بعد از حضور جنجالی آذری جهرمی وزیر ارتباطات در اجلاس سران جامعه اطلاعاتی در ژنو برگزار شد. وزیر ارتباطات و فناوری اطلاعات در این اجلاس می‌گوید: «مایلم در اینجا تنها بر روی اهداف ۱۶ و ۱۷ سند توسعه پایا تمرکز کنم. هدف شماره ۱۶ خواستار ایجاد موسسات کارا و پاسخگو در تمامی سطوح است. مفتخرم به شما اعلام کنم که ما پیشرفت قابل ملاحظه‌ای در این زمینه داشته‌ایم. ما سعی کرده‌ایم با توسعه خدمات دولتی خود، کارایی، در دسترس بودن، شفافیت و پاسخگویی را در بخش دولتی افزایش دهیم». سخنانی که علی‌رغم تلاش مسئولان این وزارتخانه برای بی‌ارتباط نشان دادن آن با سند ۲۰۳۰ اما گویای واقعیتی بزرگ است و آن برنامه‌ریزی گسترده این وزارت‌خانه برای پیاده‌سازی مدل‌های غربی در حوزه فعالیت خود.

زنانه دیدن دنیا یا بومی‌سازی دستورالعمل‌ساختارشکنی؟

همزمان با روز زن سال گذشته سندی در وبگاه سازمان فناوری اطلاعات ایران بارگذاری شد با عنوان «فرصتی برای بازاندیشی و زنانه دیدن دنیا» که در بخش چکیده چنین آمده است: «امسال از میلاد حضرت زهرا(س) تا روز جهانی زن فرصت بسیار ویژه‌ای بود برای توجه و خودارزیابی در حوزه زنان. این فاصله ۱۱روزه را در سازمان فناوری اطلاعات بیش از همیشه بر موضوع زنان تمرکز کردیم. فاصله‌ای که در آن برخی از تصمیم‌ها با جهت‌گیری کاهش شکاف جنسیتی گرفته شد.»

در این سند که باید از آن با عنوان سند توسعه پایدار در وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات نام برد، افزایش عدالت جنسیتی، ایجاد نظم شبکه‌ای برای به چالش کشیدن ساختار فعلی که از آن به نظام سلسله مراتبی یاد شده و گسترش جامعه مدنی به‌عنوان سه هدف اصلی این وزارت یاد شده است. از نکات جالب در مقدمه این سند تأکید بر برهم زدن ساختار نهادینه شده فعلی با استفاده از فناوری اطلاعات است که به دنبال ظهور بازیگران جدید در حوزه زنان رخ خواهد داد.

این سند چارچوب فکری خود را منطبق با «شکاف جنسیتی» معرفی می‌کند که برگرفته از «گزارش شکاف جنسیتی جهانی» تهیه شده توسط مجمع جهانی اقتصاد است. مجمع جهانی اقتصادی نهادی بین‌المللی است که توسط وزارت امور خارجه آمریکا هدایت می‌شود. از جمله برنامه‌های این مجمع اجرای طرح «مجمع رهبران جوان جهانی» (یا به اختصار YGL) است که با هدف «جذب جوانان شاخص برای شکل‌دهی به آینده جهان» شروع به کار کرده است. بنیان‌گذار این طرح «کلاوس شواب» است در سال ۲۰۱۱ شبکه دیگری را نیز برای جوانان کلید زد. این شبکه «جامعه شکل‌دهندگان جهانی» نام گرفته است که در تعریف کارکرد آن آمده است این شبکه جهانی به‌عنوان حلقه وصل اجتماعات مدنی و داخلی جوانان برای استفاده از پتانسیل افراد شاخص این گروه‌ها برای هم‌افزایی در جنبش‌های مدنی است. دفاتر این شبکه نیز در شهرهای بزرگ جهان واقع شده است و در حال حاضر بیش از ۲۰۰ حلقه این شبکه در سراسر جهان مستقر هستند؛ از جمله در میدان آرژانتین تهران.

از نکات قابل توجه این است که آذری جهرمی بهمن ۱۳۹۶ با انتشار یک استوری در صفحه اینستاگرام خود کتاب «انقلاب صنعتی چهارم» نوشته «کلاوس شواب» را معرفی کرد. این کتاب به موضوع جنبه‌های اجتماعی تکنولوژی و تمدن پرداخته است. آذری جهرمی درباره این کتاب نوشت: «این کتاب را برای مطالعه معرفی می‌کنم. با مطالعه آن درک دنیای آینده در افق فناوری اطلاعات ساده‌تر خواهد شد».

گفتنی است برنامه‌های بلندمدت «کلاوس شواب» بخشی از پروژه «جوانان جهان» وزارت خارجه آمریکا است که در اداره دیپلماسی عمومی این وزارت طراحی و اجرا می‌شود. دستورالعمل این برنامه عبارت است از ارتباط گسترده با جوانان جهان و کمک به حل چالش‌های پیش‌روی این نسل با استفاده از ابزارهای بین‌المللی برای شکل‌دهی و ساخت آینده جهان.

سند توسعه پایدار در وزارت ارتباطات در بخش اقتصادی، توانمندسازی زنان روستایی برای افزایش مشارکت اقتصادی را به‌عنوان هدف خود برگزیده است. نویسندگان این سند با نگاهی جنسیت‌زده سعی می‌کنند با تقسیم فضای کار به دو حوزه زنانه و مردانه، رسالت خود را «توسعه فرهنگ کارآفرینی زنانه» اعلام کنند که به دنبال الگوسازی زنان کارآفرین برای زنان روستایی است، اما از الگوهای خود هیچ سخنی به میان نمی‌آورند.

> **مخالفت با راه‌اندازی شبکه ملی اطلاعات، سنگ‌اندازی مقابل پیام‌رسان‌های داخلی، حمایت بی‌حد و مرز از شبکه‌های اجتماعی و پیام‌رسان‌های خارجی، ابراز مخالفت علنی با فیلترینگ هوشمند و مشکلات عدیده حوزه ارتباطات و فناوری اطلاعات باعث نشده تا وزارت ارتباطات از اجرای سند ۲۰۳۰ دست بردارد.**

در حوزه آموزش و سلامت نیز محرومیت جنسیتی به‌عنوان پیش‌فرض این سند دیده می‌شود. تلاش برای کاهش شکاف جنسیتی در حوزه آموزش و استفاده از IT برای تابوشکنی از جمله برنامه‌های سند توسعه پایدار در وزارت ارتباطات است. نویسندگان این سند جامعه زنان امروز را یک «جامعه سنتی» قلمداد می‌کنند که به واسطه سواد پایین آنها، تابوهایی برای خود ترسیم کرده‌اند و این سازمان وظیفه دارد با استفاده از ظرفیت فناوری اطلاعات این تابوها را شکسته و سلامت زنان را ارتقاء دهد!

تبلیغ دوگانه کاذب مدیریت زنانه و مردانه

در این سند سعی شده با القای این انگاره که مدیریت امری فارغ از جنسیت است و مدیریت زنانه فراتر از مدیریت مردانه است، به موضوع سهم ۳۰ درصدی زنان در مدیریت کشور اشاره شود، امری که به‌صورت قطع از دستورات سند ۲۰۳۰ است. رئیس سازمان فناوری اطلاعات ایران که به‌عنوان این سند معرفی شده است، در بخش «گزارش فعالیت‌های علمی» حمایت از مدیران زن برای ارتقا به سطوح مدیریتی را از جمله نکات برجسته دوره فعالیتش ذکر کرده است.

وی علی‌رغم تأکید بر مثبت بودن رعایت اندازه‌ای از «تبعیض مثبت»، تأکید می‌کند که برای اجرایی شدن مدیریت زنانه باید ابتدا چارچوب فکری و چشم‌انداز دختران جوان را تغییر داد. به همین مناسبت شاهد هستیم که طی یک سال گذشته حجم عظیمی از برنامه‌های این سازمان با عنوان «استارت‌آپ خطرپذیر» با همکاری وزارت آموزش‌وپرورش در دبیرستان‌های دخترانه در حال اجرا است.

وزارت ارتباطات یا پیاده‌ساز مدل‌های غربی؟

مخالفت با راه‌اندازی شبکه ملی اطلاعات، سنگ‌اندازی مقابل پیام‌رسان‌های داخلی، حمایت بی‌حد و مرز از شبکه‌های اجتماعی و پیام‌رسان‌های خارجی، ابراز مخالفت علنی با فیلترینگ هوشمند و مشکلات عدیده حوزه ارتباطات و فناوری اطلاعات باعث نشده تا وزارت ارتباطات از اجرای سند ۲۰۳۰ دست بردارد. همت این مجموعه در حدی بوده که نشریه‌ای تخصصی درحوزه فناوری اطلاعات را نیز به خط کرده‌اند تا درباره «نابرابری جنسیتی» گزارش تولید کند!

حضور وزیر ارتباطات در اجلاس سران جامعه اطلاعاتی و برگزاری همایش «دختران در ICT» از نتایج سندی است که بدون سروصدا توسط سازمان فناوری اطلاعات ایران تهیه شده و با جدیت در حال اجراست. این سند همان‌گونه که گفته شد، نسخه فارسی تفکرات «کلاوس شواب» است که آذری جهرمی نیز علاقه خاصی به وی دارد.

به‌نظر می‌رسد این وزارت‌خانه علی‌رغم هشدارهای صریح رهبر معظم انقلاب درباره ممنوعیت اجرای سند ۲۰۳۰، طی دو سال اخیر در همکاری گسترده با برخی وزارت‌خانه‌ها و سازمان‌ها در گستره ملی به اجرای آن مشغول است و وظایف تخصصی خود را به بوته فراموشی سپرده است.

گفتنی است، وبگاه سازمان فناوری اطلاعات ایران در اقدامی عجیب سند مربوط به همایش «دختران در ICT» که به زبان انگلیسی بوده را از بخش اسناد خود حذف کرده است.